

‘รัฐธรรมนูญ’ ระเบิดแสงเครื่องของแม่คิกเวอร์?

ภาณุเบศร์ มหาเรือนขวัญ

ไม่มากหากจะกล่าวถึงสังคมไทยปัจจุบันกำลังติดบ่วง ‘อำนาจ’ โดยเฉพาะวิวัฒนาการที่
ที่มาแห่งอำนาจของรัฐบาล คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คมช. ตลอดจน คตส. กระทั่งถึงจุดระเบิด
แรงดันสูงกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ที่มาพร้อมกระแส ‘รับ-ไม่รับ’

หากพิจารณาจากฐานอำนาจรัฐที่อย่างน้อยร้อยรัดอยู่กับ 3 มิติสำคัญทั้งที่มาของอำนาจ
จุดหมายของอำนาจ และวิธีการใช้อำนาจแล้ว จะพบว่าความชอบธรรมของผู้กุมอำนาจรัฐย่อม
ถ้อยถักกับการยอมรับของประชาชนอย่างไม่อาจปฏิเสธ การเดินขบวนขับไล่รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ
ชินวัตร ตามแนวทางอารยะขัดขืนภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญ 2540 จึงเป็นการต่อต้านรัฐบาลที่ได้รับ
ความชอบธรรมจากสังคมส่วนหนึ่ง ซึ่งนำมาสู่การนิยามรัฐประหารว่าเป็นการคืนกลับมาของการ
ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ขณะอีกฟากกลับเห็นว่ารัฐบาล
ชั่วคราวหลังยึดอำนาจเป็นปฏิปักษ์ประชาธิปไตยด้วยเป็นผลผลิตของอำมาตยาธิปไตยที่ทำลาย
หลักนิติธรรม การชุมนุมประท้วงรัฐบาล คมช. ส.ส.ร ตลอดจนหน่วยงานอื่นๆ อันเป็นผลพวงการ
รัฐประหารจึงเป็นปฏิบัติการชอบธรรม

นั่นก็จริง! ทว่าอำนาจรัฐที่ชอบธรรมนั้นนอกจากจะพิจารณาได้จาก ‘ที่มา’ แล้ว ‘จุดหมาย-
วิธีการใช้’ อำนาจก็สำคัญ ทั้งยังสำคัญกว่ามาก ด้วยเชื่อว่าต้นธารไม่ชอบธรรมแล้วปลายทาง
จะต้องพัดพาความเลวร้ายมาเยือนเสมอไป นั่นยกย่อนไม่ต่างกับตลกร้ายที่ปลายทางของอำนาจ
รัฐกลับกลายเป็นความอยุติธรรม ทั้งที่ต้นทางแสนจะชอบธรรมก็มีดาษดื่นให้เห็น

รัฐธรรมนูญ 2550 ที่กำลังรอมติมหาชนก็อยู่ใต้ชะตากรรมนี้ ด้วยแม้จะเป็นกฎหมายสูงสุด
ของประเทศที่มีความสลับซับซ้อนของสัมพันธภาพเชิงอำนาจระหว่างฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ
และฝ่ายตุลาการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทว่าเมื่อถูกนำเสนอสู่สาธารณชนกลับ
ถูกลดทอนลงเหลือแค่ปากค่านที่ยึดโยงรัฐธรรมนูญฉบับนี้เข้ากับการรัฐประหารด้วยวาทกรรมว่า
‘ไม่เห็นชอบรัฐธรรมนูญคือคัดค้านรัฐประหาร’ ขณะที่ฝั่งหนุนก็เชื่อมร้อยรัฐธรรมนูญเข้ากับการ
เลือกตั้งด้วยการชูธงวาทกรรม ‘เห็นชอบรัฐธรรมนูญคือการเดินหน้าสู่การเลือกตั้ง’

กระทั่งท้ายสุดการลงประชามติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบรัฐธรรมนูญกลับกลายเป็นการ
ผลักไสให้ประชาชนปฏิบัติการเลือกข้างว่าจะหนุนหรือต้านทักษิณไปโดยปริยาย

ยุติธรรมใหม่สำหรับประชาชน? หากตอบอย่างไม่อ้อมค้อมคือ ‘ไม่’ เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญ
ฉบับนี้ได้กลายเป็นสนามวาทกรรมที่มีการขับเคลื่อนอย่างแหลมคมเพื่อช่วงชิงมวลชน (mass

mobilization) ให้ตอบสนองผลประโยชน์ตลอดจนอุดมการณ์กลุ่มตนเองว่าด้วยการปกครองระบอบประชาธิปไตยทั้งมีและไม่มีคำใดต่อท้ายมากกว่าจะวางอยู่บนประโยชน์ประชาชน

ทั้งสองปากฝั่งที่เร่งโหมโฆษณาชวนเชื่อให้ประชาชนโหวตเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบโดยที่พวกเขายังไม่แม้กระทั่งผ่านตา ‘ร่างรัฐธรรมนูญ 2550’ เลยนั้นนอกจากจะเป็นการดูถูกพลังปัญญาภาคประชาชนอย่างรุนแรงแล้ว ยังชัดเจนว่าเสียงประชาชนต่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ถูกลดทอนลงเหลือเพียงแค่นั้นส่วนของระเบิดแสวงเครื่อง

กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีสถานะเป็น ‘ระเบิดแสวงเครื่อง’ ที่ประดิษฐ์สร้างโดยยอดคนสมองเพชร ‘แม็คไกเวอร์’ (Mac Gyver) ที่ไม่ได้มีหนึ่งเดียวดังซีรีส์ฮิตในอดีต หากทว่าห้วงยามผ่านมาปรากฏการณ์จากสองฝ่ายกลับฉายภาพต่างคนต่างพยายามสถาปนาตัวเองเป็นแม็คไกเวอร์ อ้างอิงตรรกะ เหตุผล ทฤษฎี ความน่าจะเป็น สถิติ ประวัติศาสตร์ เรื่อยเลยถึงโหราศาสตร์ที่แฝงฝังอคติมาประกอบสร้างระเบิดรัฐธรรมนูญลูกนี้กันอย่างครั้นเครงคึกคัก

ไม่ได้ใส่ใจกับภาคประชาชนเลยว่าพวกเขาก็มีวิสัยทัศน์ ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองด้วยเหตุผลผิดถูกดีชั่วได้เหมือนกัน ทั้งนี้ด้วยต่างเชื่อมั่นถ้อยมั่นใน ‘สมองเพชร’ ของตนเองมากกว่าหากประชาชนปฏิบัติตามคำชี้แนะสอนสั่งของพวกเขาแล้วไซ้ อนาคตการเมืองไทยสดใสไม่มีผิดเพี้ยน

ปฏิบัติการช่วงชิงมวลชนว่าด้วยรับ-ไม่รับรัฐธรรมนูญจึงเชื่อมร้อยกับความชำนาญในการโฆษณาชวนเชื่อของผู้ผลิตแต่ละรายมากกว่าจะวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาร่างรัฐธรรมนูญ 2550 ว่าสอดคล้องกับบริบทสังคมไทยทั้งในเชิงอุดมคติและความเป็นจริงอย่างไร

กล่าวคือ ยิ่งโฆษณามากครั้งก็ยิ่งทำให้ระเบิดที่ผลิตกันเองลูกนี้บิดเบี้ยวในสายตาสถาปนชน ด้วยอ้างอิงชุดเหตุผลทฤษฎีอย่างสับสนอลหม่านเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ว่าหรือรับร่างรัฐธรรมนูญ 2550 ไม่ต่างอันใดกับการประกอบระเบิดแสวงเครื่องที่ฉกฉวยเสาะแสวงหาวัสดุต่างๆ ที่ไม่ได้มาตรฐานการผลิต มาดัดแปลงประยุกต์เพื่อมาต่อกันให้ครบวงจรระเบิด

กระนั้น หากสองฝั่งยังเชื่อมั่นในเรื่องของ ‘อำนาจอธิปไตยเป็นของ (Belong to) ปวงชนชาวไทย’ มากกว่า ‘อำนาจอธิปไตยมาจาก (Emanate from) ประชาชน’ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญปี 2540 และร่างรัฐธรรมนูญ 2550 ก็ต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมตัดสินใจอนาคตประเทศของพวกเขามากขึ้น โดยในฐานะของการเป็น ‘ยอดคนสมองเพชร’ ก็ควรถกเถียงเกี่ยวกับสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่า การเปลี่ยนแปลงในหมวดว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย อาทิ การทำให้สิทธิที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลในทางปฏิบัติได้จริง

หมวดแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยเฉพาะการเพิ่มถ้อยคำ ‘รัฐต้องให้ความสำคัญและคุ้มครองพระพุทธศาสนาที่เป็นศาสนาซึ่งประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน...’ หมวด

การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน ว่าด้วยการออกเสียงประชามติที่มีผลทั้งเป็นการให้คำปรึกษาหรือให้มีผลเป็นข้อยุติก็ได้

ตลอดจนหมวดการเงิน การคลัง และงบประมาณ หมวดศาล ทั้งศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครอง หมวดองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ทั้ง ก.ก.ต. และ ป.ป.ช. และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหมวดการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สิน การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ การดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และหมวดจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ว่าทั้งหมดสอดคล้องกับการปฏิรูปการเมืองหรือไม่ รวมถึงให้ความสำคัญกับบางมาตราเป็นพิเศษ เช่น มาตรา 309 ที่อาจเป็นจุดพลิกผันในการลงประชามติรับ-ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับได้ไม่ยาก

ขณะที่ดูลยพินิจในการรับ-ไม่รับรัฐธรรมนูญของภาคประชาชนควรพิจารณาอำนาจลายลักษณ์อักษรของรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามี 'ความน่าจะเป็น' ในการนำไปกำหนดกรอบกติกามากน้อยแค่ไหน เพราะทั้ง พ.ร.บ. พ.ร.ฎ. กฎกระทรวง หรือการดำเนินการใดๆ ที่ตามมาจะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้ ยิ่งนโยบายสาธารณะนั้นๆ เกี่ยวพันกับผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) ที่หลากหลายทั้งชาวบ้าน กลุ่มทุน กลุ่มการเมืองด้วยแล้ว ตำแหน่งแห่งที่ของชาวบ้านที่ถูกจัดวางผ่านสัมพันธภาพเชิงอำนาจว่าด้วยการเฉลี่ยผลประโยชน์อย่างเป็น 'ธรรม' มากสุดตามหลักการรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงสำคัญยิ่ง

ทว่าที่ผ่านมา ประเด็นนั้นนอกจากไม่ถูกกล่าวถึง หากยังถูกกลบด้วยโฆษณาชวนเชื่อที่ดึงประชาชนมาเป็นพวกด้วยกลวิธีสร้างกระแสมากกว่าสร้างความรู้ กระทั่งทำให้ขึ้นส่วนระเบิดแสวงเครื่องทั้งหมดถูกต่อเชื่อมกันเป็นวงจรสมบูรณ์แล้ว โดยเมื่อนาฬิกาเดินมาถึงวันลงประชามติ 19 สิงหาคม 2550 วงจรไฟฟ้าก็จะทำงาน แบตเตอรี่จ่ายกระแสไฟไปยังตัวจุดชนวน แล้วระเบิด!

โดยหลักการแล้วภายหลังการระเบิด ขึ้นส่วนต่างๆ ของระเบิดจะถูกทำลายลงไปไร้ร่องรอย เช่นเดียวกับผู้ประกอบการระเบิดรัฐธรรมนูญที่จะสามารถลอยนวล ลอยตัวเหนือปัญหา ฝากไว้แค่ความชอกช้ำของคนชั้นล่างยันชนชั้นกลางจากการถูกล่อหลอกให้ลงประชามติรับ-ไม่รับตามกระแสและหมากเกมอำนาจของคนบางกลุ่มมากกว่าจะใช้ดุลยพินิจของตนเอง

กล่าวถึงที่สุด 'แม็คโกเวอร์' ที่สถาปนาตัวเองขึ้นมาเหล่านี้แม้จะมีความชำนาญชาญฉลาดในการประดิษฐ์สร้างหลักตรรกะตลอดจนเงื่อนไขว่าเป็นทางออกของปัญหา ทว่าเอาเข้าจริงๆ แล้วส่วนใหญ่ไม่ได้เสียของแม็คโกเวอร์ในซีรีส์ดัง ด้วยทำยสุดมักเงินกาย ไม่รับผิดชอบผลการกระทำของตนเองที่ใช้กลวิธีโฆษณาชวนเชื่อมากกว่าตีแผ่และถกเถียงสารัตถะของรัฐธรรมนูญ ทั้งๆ ที่สิ่งนี้เป็นดัชนีชี้วัดวุฒิภาวะการปฏิรูปการเมือง

การลงประชามติวันที่ 19 สิงหาคมที่จะถึงจึงเป็นแค่ Mac Gyver Season 1 Part 1
ยังมีซีซั่นต่อไปให้ลุ้นกันหน่อย เนื่องด้วยแมคไกเวอร์เทียมจำนวนมากเหล่านี้ไม่รู้ตัวเอง
ว่ากำลังติดจักรอยู่ในวงล้อสำนวน 'end justifies the means' ที่หมายถึง 'it is acceptable
to do something bad!'

คอลัมน์เวทีนโยบายสาธารณะ

แผนงานพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ
(มสช.) สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)